

FA8055 Självständigt arbete, avancerad nivå inom lärarprogram

(musik som ämne 1), 15 hp

Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan

2022

Institutionen för musik, pedagogik och samhälle (MPS)

Handledare: Karl Asp

Niklas Levedahl

Då, nu och sen

Musiklärares uppfattningar om
undervisning i musikhistoria i
årskurs 7-9

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att undersöka hur musklärare resonerar kring och motiverar undervisning i musikhistoria i grundskolans senare år, årskurs 7–9. Det empiriska material som samlats in är inhämtat genom semistrukturerade kvalitativa intervjuer med sex musklärare. Två lärare från Stockholm, två från Göteborg och två från Malmö. Intervjuerna har sedan analyserats utifrån ett *historiebruksperspektiv*. Tidigare studier inom detta område har visat på hur lärare i historieundervisningen delvis låter individuella preferenser påverka urvalet av material samt att modern historia ofta är det som anses vara mest relevant för ämnets syften. Att elever och lärare uppfattar historieundervisning som nyttigt för att förstå vår identitet och vår plats i historien redovisas också för i tidigare forskning. I en musikpedagogisk kontext visar tidigare forskning även på svårigheter i att definiera en musikalisk kanon och vad som bör ingå i denna för att sammanfatta och redovisa en komplex musikhistoria. Nya värderingar och normer växer fram som även det påverkar komplexiteten inom detta fält. Kursmål och läroplaner för musikämnet är vagt och öppet definierade vilket också fått lärare i musik att förhålla sig mer individuellt till urval av material där egna och andra lärares preferenser får styra över urvalet snarare än formella styrmedel. Resultatet i denna undersökning visar på att musklärare ser på musikhistoria som något som kan bidra till att förstå och stärka den mänskliga identiteten samt förstå vår plats i historien, både ur ett musikaliskt perspektiv och i ett bredare mer allmänhistoriskt perspektiv. Analysen av lärarnas svar i studien visar på att de använder sig av olika typer av *historiebruk* beroende på syftet med undervisningen i musikhistoria. Det visar även på att individuella preferenser är rådande i urval av material till musikhistorieundervisning samt de inneboende svårigheterna i att ta fram ett material som täcker hela musikhistorien, komplexiteten i att definiera en klar bild av vad som bör ingå i en sammanfattning och förmedling av musikhistoria.

Nyckelord: Högstadiet, musikhistoria, musik och identitet, musklärare, musikpedagogik

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
2 Bakgrund.....	2
2.1 Lärares uppfattningar om historieundervisning.....	2
2.2 Elevers uppfattningar om historieundervisning.....	3
2.3 Undervisningsmaterial i musikämnet.....	4
2.4 Musikhistoria.....	5
2.5 Kursplan för musik.....	6
3 Teori: Historiebruk.....	7
3.1 Vetenskapligt historiebruk.....	8
3.2 Existentiellt historiebruk.....	8
3.3 Moraliskt historiebruk.....	9
3.4 Ideologiskt historiebruk.....	9
3.5 Icke-bruk av historia.....	9
3.6 Politiskt-pedagogiskt historiebruk.....	9
3.7 Kommersiellt historiebruk.....	10
4 Syfte och frågeställningar.....	10
5 Metod.....	10
5.1 Intervjumetodologi.....	10
5.2 Urval.....	11
5.3 Etiska aspekter.....	12
5.4 Genomförande.....	13
5.5 Transkribering och analysprocess.....	13
5.6 Validitet.....	14
6 Resultat.....	15
6.1 Vetenskapligt historiebruk.....	15
6.2 Existentiellt historiebruk.....	16
6.3 Moraliskt historiebruk.....	18
6.4 Politiskt-pedagogiskt historiebruk.....	19
6.5 Ideologiskt historiebruk och icke-bruk av historia.....	20
6.6 Kommersiellt historiebruk.....	21
6.7 Sammanfattning av resultatet.....	21

7	<i>Diskussion</i>	22
7.1	Förståelse och motivation för undervisning i musikhistoria	22
7.2	Olika typer av historiebruk	23
7.3	Skolans kursmål	25
7.4	Metod- och teoridiskussion	25
7.5	Framtida forskning	26
7.6	Slutdiskussion	27
	<i>Referenser</i>	28
	<i>Bilagor</i>	30

1 Inledning

Konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika epoker. Framväxten av olika genrer samt betydelsefulla tonsättare, låtskrivare och musikaliska verk (Skolverket, 2019).

2018 kom det en artikel i tidningen Folkhögskolan som ges ut av Lärarförbundet med namnet *Myten om det manliga geniet* av Annika Dzedina. I denna artikel refererar författaren till konstvetaren Ellen Oredsson som diskuterar hur en västerländsk konstkanon i mångt och mycket är baserad på en kulturellt konstruerad uppfattning om det manliga geniet. Det finns en slags icke-formell lista över vissa konstnärer som särskilt relevanta och som anses vara de bästa utövarna i sitt skrå. I artikeln uttrycks åsikten att man som förmedlare av musikhistoria måste gå bakom dessa etablerade uppfattningar kring vad som bör ingå i denna förmedling av kunskap (Dzedina, 2018). Denna artikel väckte ett intresse hos mig och fick mig att fundera över hur dagens musiklärare resonerar kring undervisning i musikhistoria och vad de väljer att lyfta fram.

Att vara lärare innebär just att vara länken mellan förståelsen av redan etablerad kunskap och förmågan att förmedla denna kunskap vidare på ett nyanserat och dynamiskt sätt. Detta uppdrag består i mångt och mycket av att göra val. Musikhistoria är en del av den reguljära musikundervisningen och det är ett ämne som kan uppfattas vara oändligt. Vilken musik som anses vara relevant, både ur ett historiskt perspektiv och för vår samtid varierar. Relevansen och urvalet av material till musikämnet kan säga lika mycket om vår samtid som den tid eller epok den förmedlade kunskapen vill belysa.

Jag har under mina år som musiker och som student i en musikalisk pedagogisk kontext naturligtvis läst musikhistoria. Utöver upplevelser av fascination och ett starkt intresse för detta har jag även upplevt att det varit sporadiskt och att en samlad bild av musikhistorien har varit svår att få. Det är med en relativ enkelhet man kan argumentera för att den del av kursplanen och ämnesbeskrivningen som berör musikhistoria kan uppfattas vara något vag och odefinierad.

Läraren har med andra ord en stor frihet att fylla i eventuella kunskapsluckor i en läroplan med egna erfarenheter och kunskaper. Ett stort handlingsutrymme behöver naturligtvis inte vara negativt, utan kan vara välgörande och inspirerande. Klart är dock att det skapar ett stort utrymme för den enskilde läraren att själv påverka urvalet och forma undervisningen utefter dennes preferenser. En lärare som besitter mycket fantasi kan säkerligen utnyttja denna frihet genom att hela tiden hålla sig uppdaterad, nyfiken och på jakt efter nytt material att berika sin undervisning med. Baksidan av denna frihet skulle kunna vara att det etableras en norm och en passivitet som råder allt för länge.

Som blivande musiklärare kommer jag sannolikt att undervisa i musikhistoria. Därför är jag intresserad av att undersöka hur lärare resonerar kring undervisning i musikhistoria och hur de funderar på frågor om urval och förmedling av kunskap, vilket resulterade i denna studie.

Uppsatsens disposition

Denna studie är disponerad så att det i kapitel 1, inledningen redovisas för min personliga ingång i detta ämne. I nästkommande kapitel presenteras bakgrunden för studien, tidigare forskning och relevanta begrepp. I kapitel 3, teorikapitlet presenteras begreppet *historiebruk* som är det teoretiska ramverket för studien. Kapitel 4 redovisar för studiens syfte och dess frågeställningar. I metodkapitlet presenteras vilken metod som används för att uppnå studiens syfte samt genomförande av densamma samt analysen. I kapitel 6 presenteras resultat och kopplingen till det teoretiska perspektivet. I det sista kapitlet redovisas en resultatdiskussion, metod och teoridiskussion och förslag till framtida forskning.

2 Bakgrund

I detta kapitel presenteras tidigare forskning vilket har som syfte att ge en generell bild av det aktuella forskningsläget kring undervisning i historia och musikhistoria. Därför redovisas också olika begrepp som används frekvent och som kan behöva en fördjupad beskrivning. Även kursmål och styrmedel som lärare utgår från i sin undervisning presenteras.

2.1 Lärares uppfattningar om historieundervisning

Lärares personliga intressen för historieämnet påverkar utbildningen mer än formella styrmedel eller undervisningserfarenheter. Det stoff som väljs ut av lärarna kan påverkas av flera olika faktorer såsom spännande historiska berättelser, stora händelser, böcker och filmer när de gör ett urval av material och skapar ett upplägg för historieundervisningen. Detta menar Johan Hansson (2010) i avhandlingen *Historieintresse och historieundervisning - Elevers och lärares uppfattningar om historieämnet* då han undersökt just vilka faktorer som driver historielärare i ett urval av lärostoff. Hansson visar bland annat på ett samband mellan när i livet historielärarna blivit intresserade av historia och deras inställning till sin egen undervisning. 1900-talet och så kallad modern historia är det som lärarna menar är mest intressant men även ett visst intresse för äldre historia, såsom antiken uttrycks (Hansson, 2010).

Hur lärare förhåller sig till sin undervisning påverkas även av vilken grupp av elever de har. Lärares kännedom om elevernas förutsättningar är ett sätt på vilket lärare väljer att lägga upp sin undervisning och ta olika didaktiska val. Detta påvisas i en undersökning gjord i en

amerikansk utbildningskontext av Daisy A Martin. Tre historielärare intervjuas i denna studie som alla menar att hur de planerar och utför en lektion påverkas av elevernas sammansättning, generellt historiskt intresse samt kunskaper som förvärvats utanför en utbildningskontext. Grundinställningen till historia ser olika ut och dessa olikheter avspeglas i hur lärarna väljer att utforma sin undervisning (Martin, 2003).

Detta bekräftas delvis även i en studie av Arja Virta från 1997. Där menas att den formella utbildning som historielärare har genomgått inte nödvändigtvis påverkar deras inställning till deras egen undervisning och deras gärning som lärare. Läraren har menar Virta, snarare fått ett intresse för historia i ung ålder utanför skolan vilket sedan följt med lärarna in i deras egen undervisning. Enligt Virta gäller detta framför allt nytexaminerade lärare som är i början av sin lärarkarriär (Virta, 1997).

2.2 Elevers uppfattningar om historieundervisning

Det finns studier om historiemedvetande och historiebruk och hur elever resonerar kring dessa frågor. Karin Sandberg undersöker i sin avhandling *Att lära av det förflutna – Yngre elevers förståelse för och motivering till skolämnet historia* hur yngre elever motiverar nyttan av historieämnet. Hon redovisar hur eleverna ser på historia som något som kan lära en varför vi hamnat där vi är idag, med andra ord för att förstå sin samtid. Eleverna menar att man även kan lära sig av stora händelser och genom att lära sig av både misstag och prestationer från människor i det förflutna. Eleverna uttrycker att den historia som de lär sig i skolan också korrelerar med den historia som finns i samhället och att de litar på båda dessa uttryck för historia (Sandberg, 2018).

Även eleverna i Hansons (2010) undersökning menar att deras historieintresse påverkas av flera faktorer där skolan endast är en del av många. I samma studie framkommer det att även eleverna, precis som lärarna är mer intresserade av historia från 1900-talet och framåt. Där de stora dramatiska händelserna var av extra stort intresse, även den egna familjen var intressant för eleverna. Flickorna i studien var framför allt intresserade av länder långt borta från det egna hemlandet samt historien om individer och deras relationer. Killarna visade ett större intresse för nationers historia, krig och diktatorer samt bilens och sportens historia (Hansson, 2010).

Detta bekräftas även i den så kallade *Youth and history*-undersökningen från 1997. Denna enkätundersökning med elever i Sverige och övriga Europa menar att elever framför allt är intresserade av modern historia, 1900-talets historia. Äldre historia, till exempel antiken och medeltiden var enligt denna undersökning inte lika intressant (Kindervater & von Borries, 1997)

I Kanada har det vuxit fram en kritik mot hur historieämnet och kursplanen gått från att formulerats utifrån ett *rekonstruktivistiskt perspektiv* till ett *konstruktivistiskt perspektiv*. Med

andra ord, hur historieundervisningen gått från att framför allt behandla politisk historia med syfte att skapa en gemensam, nationell och patriotisk historiesyn som skapar en identitet. Till att behandla perspektiv såsom sociala, kulturella och inkludera nya begrepp i undervisningen såsom kön, genus, etnicitet och klass. Detta menar Ken Osborne (2003) som också påpekar att dessa perspektivskiftningar är nyttiga då de behövs för att delvis förstå ett lands historia, i detta fall Kanada men också för att lyfta in fler människor i denna kontext och med detta bredda den gemensamma identiteten.

2.3 Undervisningsmaterial i musikämnet

Undervisningsmaterialet i musik i grundskolan utgår ofta från lärarens egna erfarenheter och kompetenser inom musikfältet. Det menar Ralf Sandberg (1996) i sin avhandling *Musikundervisningens yttre villkor och inre liv: Några variationer över ett läroplansteoretiskt tema*. Där framkommer att kursplanen i musik kan uppfattas vara både öppen och ostrukturerad vilket betyder att läraren själv i mångt och mycket blir sin egen kursplan. I samma avhandling redovisas också att kursplanen i musikämnet blivit alltmer öppen för förändringar i innehållet jämfört med andra ämnen och att påverkas av samhällets förändringar (Sandberg, 1996). Denna kursplan är inte relevant idag men fortfarande intressant att undersöka i relation till denna studie.

Geir Johansen (2003) bekräftar denna bild då han undersöker hur lärare i musik uppfattar musikämnet i relation till olika läroplaner. Han visar att lärare i musik generellt påverkas mindre av förändringar i läroplaner när det kommer till uppfattningar av ämnets centrala innehåll. Snarare än att lärare går direkt till läroplaner kommunicerar man med andra lärare och utvecklar sin undervisning baserat på detta.

Styrmedel i skolan är något som musiklejare använder sig av i relativt liten utsträckning som grund för sin undervisning. Detta menar Tommy Strandberg (2007) i sin avhandling *Varde ljud! Om skapande i skolans musikundervisning efter 1945*. Han beskriver hur musikämnets styrmedel med tiden gått från en tydligt konkret definition om vad som skall läras ut till att vara alltmer öppen och fritt formulerad vilket resulterat i att den individuella läraren har allt större frihet att forma sin undervisning. Han formulerar det på följande vis:

Läroplanen fyller förvisso en ideologisk funktion i skolans arbete, men dess mål för musikämnet utövar en relativt svag styrning. Ämnets verkliga mål och innehåll utgår istället i hög grad från lärarens egna intressen, kompetens och ideologiska syn (Strandberg, 2007).

Enligt Strandberg har även läromedel gått samma resa till mötes som generella styrmedel till musiklejare. Läromedlen har gått från att vara statligt styrda fundament i musikundervisning till att vara vaga och mindre konkreta. Man kan även se att det har skett en tydlig minskning

av produktion av läromedel i musikämnet vilket tvingat lärare till att göra egna material utifrån egna intressen eller referenslitteratur (Strandberg, 2007).

Detta påstår också Lilliestam som menar att just musikhistoria har fått betydligt mindre plats i utbildningsväsendet. När man studerar musikvetenskap på universitetsnivå har det fortfarande en stabil roll att spela men i grundskolan och gymnasiet har det fått en allt mindre plats, menar Lilliestam. I mångt och mycket har musikhistorieundervisningen reducerats till endast rockens historia (Lilliestam, 2006).

2.4 Musikhistoria

Paul Luongo (2022) undersöker i en artikel vid namn *Constructing a Canon: Studying Forty Years of the Norton Anthology of Western Music* i *Journal of Music History Pedagogy* hur den stora musikantologin *Norton Anthology of Western Music* (Förkortat *NAWM*) som använts länge och väl i USA i musikundervisning har förändrats över tid. Han kommer i denna undersökning fram till att det blir allt svårare att skapa en kanon som skall sammanfatta den västerländska konstmusiken. När världen runt omkring oss förändras och med detta även hur vi omvärderar olika begrepp såsom inkludering blir det allt svårare att definiera en så kallad västerländsk kanon. *NAWM* har inte uppdaterats i samklang med detta, även om vissa förändringar har skett. Han kommer fram till att musikhistoriska uppslagsverk inte alltid hinner anpassa sig efter samtida normer.

Fördelarna att studera musikhistoria ur ett lokalhistoriskt perspektiv är något som Kristen Strandberg (2017) undersöker i sin artikel *Music History Beyond the Classroom: Active Learning through Local History*. I denna studie lyfter hon fram nyttan av att med hjälp av händelser i historien få elever att förstå musikhistorien. Som exempel redovisar hon hur en konsert från Det Amerikanska Inbördeskriget fick elever att knyta an till och förstå musikhistorien ur ett bredare perspektiv. Med hjälp av en koppling till den historiska kontexten och vad som utspelade sig i denna kan man få elever att sympatisera med och förstå det förflutna och få dem intresserade av en särskild del av historien och ställa frågor och utveckla ett medvetande kring historien och musikhistorien.

Den musikhistoriska repertoaren har på senaste genomgått olika paradigmskiften vilka har syftat till att kritisera och omvärdera en eurocentrisk musikhistorisk kanon. I Kanada har det i så kallade *Post-secondary schools* skett en så kallad dekoloniseringsprocess som syftar till att bredda och öka inkluderingen kring vilken musik och vilka musikaliska element som kan ingå i en slags musikalisk kanon eller musikhistorisk översikt. Detta menar Margaret E. Walker (2020) som i artikeln *Towards a Decolonized Music History Curriculum* diskuterar hur vi i en musikhistorisk undervisningskontext bör inkludera ett kolonialt perspektiv i materialet och bredda perspektiven och ifrågasätta den norm som råder i undervisning av konstmusik. Genom att inta ett mer globalt och inkluderande perspektiv skulle detta kunna leda till ytterligare förståelse för musikhistorien.

2.5 Kursplan för musik

De läro- och kursplaner som finns i Sverige idag är till för att vägleda och hjälpa läraren att tolka och förmedla kunskap till sina elever. Därför är det av stor vikt att redogöra för dessa i denna studie. Musikhistoria är inte ett eget ämne i grundskolan, utan en del av musikundervisningen. Därför är musikhistoria inbakad i kursmålen för hela musikämnet och tar således inte så stor plats. På följande sätt formuleras det centrala innehållet i musik för årskurs 7–9.

I årskurs 7–9

Musicerande och musikskapande

- Sång, melodispel och ackompanjemang med genretypiska musikaliska uttryck, unisont och i stämmor.
- Rytmask och melodisk improvisation med röst, rörelse och instrument med utgångspunkt i musikaliska byggstenar.
- Komposition i olika genrer, till exempel visor, ljudkompositioner och låtar.
- Gestaltning och kommunikation av musikaliska tankar och idéer i kombination med andra uttrycksformer.

Musikens verktyg

- Rösten och hur den kan varieras och användas för vokala uttryck inom olika genrer och ensembler.
- Ackord-, melodi-, bas- och slagverksinstrument samt digitala verktyg för musicerande och musikskapande.
- Röstvård och hörselvård. Orsaker till att tal, sång, musiklyssnande och musicerande kan bidra till skador samt hur dessa skador kan förebyggas.
- Musikaliska byggstenar: puls, rytm, tempo, taktarter, klang, tonhöjd, dynamik, fraser, perioder, musikalisk form, ackord, ackompanjemangsmodeller och basgångar.
- Musiksymboler, grafisk notation, ackordbeteckningar och grundläggande notkännedom.

Musikens sammanhang och funktioner

- Musikens påverkan på och betydelse för människa och samhälle. Musikens funktion för att uttrycka identitet, normer och grupptillhörighet i olika kulturer och sociala sammanhang.
- Hur musik används som meningsskapande uttrycksform i olika medier, till exempel i film och spel.
- Rättigheter och skyldigheter vid bruk av musik i olika sammanhang.
- Musikinstrumentens funktioner och uttryck i olika genrer och sammanhang.

- Musikaliska karaktärsdrag i konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika tidsperioder. Framväxten av olika genrer samt några centrala tonsättare, låtskrivare och musikaliska verk.

Så lyder det centrala innehållet i kursplanen för ämnet musik under kategorin Musikens sammanhang och funktioner i årskurs 7–9. Så som detta kursmål formulerats presenteras vi för en mångfacetterad och något abstrakt innebörd av vad som bör ingå i undervisningen för att uppnå detta kursmål. Det finns med andra ord som tidigare beskrivet en stor frihet i valet av vilken musikhistoria som lyfts fram i undervisningen.

3 Teori: Historiebruk

I följande kapitel presenterar jag den teori som legat som ett ramverk för denna studie. De teoretiska utgångspunkterna som förklarar hur det empiriska materialet tolkats och analyserats. För att teoretisk förstå hur musklärare resonerar kring musikhistoria och urval av material har jag i analysen av resultatet använt mig av det teoretiska begreppet historiebruk.

Att undervisa i och använda sig av historia kan ske på många olika sätt och genom många olika perspektiv. En förmedlare av historia kan framställa det förflutna på olika sätt, belysa olika skeenden och ha olika syften i det man väljer att lyfta fram. Ett begrepp som syftar till att hjälpa till att förstå dessa processer är *historiebruk*. *Historiebruk* är hur människan brukar historia och med vilka syften olika aktörer använder sig av historia. För att förstå begreppets innebörd kan Aronsson (2004) förklaring bidra med insikter. Först bör redovisas en förklaring för begreppet *historiekultur* som är starkt sammankopplat med *historiebruk*. Aronsson beskriver historiekultur på följande vis:

De källor, artefakter, ritualer, sedvänjor och påståenden med referenser till det förflutna som erbjuder påtagliga möjligheter att binda samman relationen mellan dåtid, nutid och framtid (Aronsson 2004, s. 17).

Historiekultur kan med andra ord beskrivas som alla de saker som finns och funnits och som knyter ihop vår egen samtid med det förflutna. Det är summan av olika historiska sammanhang och skeenden. Aronsson (2004) använder sedan detta begrepp för att tydliggöra begreppet *historiebruk*:

De processer då delar av historiekulturen aktiveras för att forma bestämda meningsskapande och handlingsorienterade helheter (Aronsson 2004, s. 17).

Historiebruk är alltså de val vi gör i relation till det historiska materialet och hur vi förmedlar denna historia och med vilka syften.

Den svenske historikern Klas-Göran Karlsson har under en lång tid forskat på hur människor använder sig av historia och hur de använder sig av olika typer av historiebruk. Hur människor använder sig av historia, hur de relaterar, behandlar och förmedlar historia. I denna kontext har han skapat en typologi som syftar till att tydliggöra olika typer av historiebruk, hur aktörer med olika syften förmedlar historia som ger en ytterligare fördjupning och ett ökat användningsområde för begreppet. Med hjälp av denna typologi kan historiebrukets olika funktioner belysas och medvetenheten kring att historia förmedlas olika av brukare på olika nivåer just på grund av att de har varierande behov. Karlsson gör inte anspråk på att denna teori är fullständig och påtalar att det i denna typologi ibland kan vara svårt att särskilja dessa *historiebruk* från varandra. Flera *historiebruk* kan vara aktiva samtidigt och de kan gå in i varandra. *Historiebrukens* behov kan vara intrikata och dess syften kan verka parallellt. De förhåller sig till vad och varför något händer och har hänt. Han menar dock att denna typologi har ett användningsområde och kan visa på vilken funktion historien kan uppfylla i samhället. Den typologi Karlsson skapat kan visa på och förklara hur människor skapar mening och förklara deras sökande efter sammanhang i det förflutna (Karlsson & Zander, 2009). De sju typologierna Karlsson skapat är följande:

3.1 Vetenskapligt historiebruk

Inom det vetenskapliga historiebruket finns det en avsikt att förse ett samhälle med korrekt och relevant historisk fakta. Detta kan man uppnå genom analys av källmaterial, att granska detsamma med en kritisk ingång och en forskartradition med kritiska och realistiska historiska frågeställningar. Det syftar till att kritiskt granska hur och varför ett samhälle ser ut som det gör, diskutera hur det ur ett kontrafaktiskt perspektiv kunde ha sett annorlunda ut eller redovisa för alternativa förklaringar till den skrivna historien. Det vetenskapliga historiebruket syftar till att delvis försöka fastställa någon slags sanning, att granska och ifrågasätta och omtolka redan etablerad kunskap och fakta. Vanliga brukare av detta är historiker och historielärare (Karlsson & Zander, 2009. s. 57–58).

3.2 Existentiellt historiebruk

Det existentiella historiebruket redogör för hur vi som människor har vissa behov att minnas, att glömma eller stärka en identitet i ett samhälle. Detta historiebruk kan vara frekvent använt i ett samhälle som upplevt en snabb förändring och som har upplevt eller upplever en konflikt eller en annan traumatisk upplevelse, till exempel historiska övergrepp mot olika folkgrupper. Karlsson menar att alla människor någon gång kan komma att uppleva detta som ett behov, men att det kan förekomma i olika samhällen, generationer eller perioder genom historien. Ett vanligt exempel på ett existentiellt historiebruk är hur många judar ser Förintelsen som en

signifikant del av deras identitet. Detta historiebruk lyfter fram det gemensamma och används för att just stärka en identitet (Karlsson & Zander, 2009. s. 60–61).

3.3 Moraliskt historiebruk

Detta bruk av historia behandlar maktutövning och en indignation över hur denna kan ha utövats. Bruket är kopplat till maktutövning och bygger på en syn att statsmakten undanhållit medborgarna historia som anses kunna skada den politiska makten. Exempel på detta kan vara medborgares behov av en historisk identitet, rötter och historia. En viktig del av detta bruk är att återupptäcka förtryck gentemot vissa grupper i det förflutna och synliggöra orättvisor som åsamkats dessa grupper. Enligt Karlsson är det ofta intellektuella representanter som använder sig av moraliskt historiebruk för att ge dessa grupper upprättelse. Det fyller en funktion att skapa försoning och restaurering av en annars glömd historia (Karlsson & Zander, 2009. s. 62–63).

3.4 Ideologiskt historiebruk

Detta historiebruk syftar till att man med hjälp av historia vill legitimera eller rationalisera en historia som stärker den ideologi man själv står för. I detta ingår också att kritisera och ifrågasätta andra ideologier. Politiska grupper och intellektuella är enligt Karlsson de som ofta använder sig av detta historiebruk (Karlsson & Zander, 2009. s. 63).

3.5 Icke-bruk av historia

Ideologiskt historiebruk är sammankopplat med det som Karlsson kallar för ett icke-bruk av historia. Ett icke-bruk av historia består av att medvetet ignorera eller undanhålla delar av historien. Att inte använda sig av en del av historien fastän det kan anses vara relevant är ett icke-bruk av historia. Man undviker att tala om den del av historien som inte anses vara av särskild vikt (Karlsson & Zander, 2009. s. 64–65).

3.6 Politiskt-pedagogiskt historiebruk

Det stora fokuset med den politiskt-pedagogiska historiebruket behandlar jämförelsen mellan historiska händelser och nutiden. Detta kan exempelvis syfta till att legitimera eller kritisera beslut. Dessa jämförelser kan också användas i ett pedagogiskt syfte. Till exempel kan detta vara genom att lära oss av tidigare historiska beslut och händelser. Det som definierar detta historiebruk är att likheterna mellan dåtid och nutid betonas, på bekostnad av skillnaderna (Karlsson & Zander, 2009. s. 66).

3.7 Kommersiellt historiebruk

Med ett *kommersiellt historiebruk* vill en historieförmedlare nå fram till en kommersiell publik. Historiska motiv och händelser används i kommersiella syften för att sälja produkter eller tjänster. Detta kan till exempel vara historiebruk till film, musik, datorspel eller litteratur (Karlsson & Zander, 2009. s. 67).

Jag har låtit mig inspireras av Karlssons teori med sju olika historiebruk som analysverktyg och teoretiskt ramverk när jag undersökt lärarnas intervjusvar. Med hjälp av Karlssons typologi har jag försökt närma mig och förstå lärarnas förhållande till deras undervisning i musikhistoria.

4 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka hur musiklärare i grundskolan, årskurs 7–9 resonerar kring undervisning i musikhistoria och vilka typer av historiebruk som går att identifiera i lärarnas resonemang. För att uppnå detta syfte skall följande frågeställningar besvaras:

- Hur förstår och motiverar lärare i grundskolan undervisning i musikhistoria?
- Vilka typer av historiebruk går att identifiera hos lärarnas resonemang kring musikhistoria?

5 Metod

I detta kapitel redovisas vilken metod som använts för att besvara studiens forskningsfrågor. Även urval av informanter, genomförande av intervju samt vilka etiska överväganden som gjorts beskrivs. Sedan redogörs hur det empiriska materialet har transkriberats, kategoriserats och analyserats.

5.1 Intervjumetodologi

Musiklärarens förståelse för och undervisning i musikhistoria är ett kvalitativt mellanmänniskt fenomen och för att undersöka detta behövs en metod som fångar in och bearbetar dessa nyanser. Eftersom jag ville nå mina informanter på djupet och förstå deras tankar och intentioner med undervisningen var det därför intervjun som valdes då detta låg närmast mina mål och ambitioner med denna studie (Kvale & Brinkmann, 2014). En kvalitativ intervju syftar inte till att på något sätt beskriva en sanning eller ge en generell bild av ett visst

fenomen. Med en intervju vill man förstå hur intervjuobjektet upplever det som undersöks och hur den orienterar sig i en viss kontext. Sedan kan empirin tolkas på olika sätt beroende på vilket teoretiskt ramverk man anlägger. I denna intervju kommer empirin att tolkas och analyseras utifrån ett historiebruks-perspektiv. Andra teorier hade kunnat komma till andra slutsatser i analysen (Kvale & Brinkmann, 2014).

En studie där man med hjälp av intervjun samlar in data kan te sig på olika sätt, beroende på vilken typ av intervju man väljer. Den form som jag valt till denna studie är den så kallade semi-strukturerade intervjun. I en semi-strukturerad intervju finns ett antal förutbestämda frågor som ställs till alla informanter, i samma följd. Sedan ställer intervjuaren följdfrågor baserat på hur intervjun fortlöper, vilka kan se olika ut beroende på intervjun. Fördelen med en semistrukturerad intervju är att den som intervjuas kan känna sig trygg och att intervjun kan upplevas mer som ett samtal och således mer öppen, samtidigt som den är byggd på formalia och en grund. Det ligger dock ett stort ansvar på intervjuaren att hela tiden vara med och kunna reagera och agera på kommentarer som anses vara intressanta och relevanta för studien. En intervju bör inte vara alltför formell eller instrumentell, utan bör snarare präglas av en viss frihet och flexibilitet (Kvale & Brinkmann, 2014).

I denna typ av intervju har intervjuaren ett slags manus, också kallad intervjuguide. Vid kvalitativa intervjuer är en intervjuguide något man bör utgå ifrån. Denna skall bestå av olika teman som är relevanta för studien, detta menar Trost (2010). Enligt Trost bör en intervjuguide inte innehålla för många frågor och de skall inte heller vara allt för detaljerade utan snarare formuleras utifrån en mer övergripande och resonerande nivå. Denna guide syftar inte till att ha ett helt och hållet förutbestämt upplägg där ordningen är fastslagen. Däremot hjälper upplägget intervjuaren genom att ge en trygghet och en grund att utgå ifrån (Trost, 2010)

I och med att intervjun har varit öppen och flexibel har varje intervju utvecklats på olika sätt och informanternas svar har således delvis fått påverka följdfrågorna vilket också gjort att vissa frågor har sett olika ut beroende på vem som intervjuats. Jag vill mena att den semistrukturerade intervjun i denna studie har bidragit till mer nyanserade förståelser och tankar från informanterna jämfört med till exempel en enkätundersökning där svarsalternativen är låsta och förutbestämda (Kvale & Brinkmann, 2014).

5.2 Urval

Urvalet av informanter skedde enligt ett målinriktat urval, en vanlig metod inom kvalitativ forskning. Metoden går ut på att strategiskt göra ett urval av informanter som anses vara relevanta för att besvara studiens frågeställningar och syfte (Bryman, 2018). Till denna studie eftersöktes grundskolelärare som har erfarenhet av och till dags dato undervisar musikhistoria i högstadiet. Urvalsprocessen gick till på så sätt att flera grundskolor kontaktades i Stockholm, Göteborg och Malmö där en kortfattad beskrivning av forskningsprojektet gavs.

Sedan blev jag vidarebefordrad direkt till de musiklärare som var intresserade att ställa upp på en intervju, då en mer utförlig förklaring av uppsatsens syfte och frågeställningar gavs.

Efter denna process var det slutligen sex lärare som undervisar musikhistoria inom ramarna för ämnet musik i grundskolan som ville ställa upp på intervju. Jag har valt att avgränsa mig till högstadiet, det vill säga årskurs 7–9 då det är under dessa år som det kursmål som specifikt lyfter fram musikhistoria finns. Jag gjorde bedömningen att sex informanter uppfyllde syftet med min undersökning. Att intervjua fler lärare hade gett ett större empiriskt material men då detta var en kvalitativ studie motiveras detta antal för att svara på studiens syfte och dess frågeställningar och att fler lärare nödvändigtvis inte gett ett djupare material (Kvale & Brinkmann, 2014). Lärarna som intervjuats består av tre män och tre kvinnor i åldrarna 34–66, de har anonymiserats och refereras genom studien som Lärare 1–6.

Informanter

Lärare 1 undervisar på en grundskola i Stockholms innerstad. Hon har undervisat i 26 år. Skolan har en körprofil med inriktning västerländsk konstmusik.

Lärare 2 undervisar på en grundskola utan musikprofil i Stockholm. Han har undervisat sedan 2016 på skolan.

Lärare 3 undervisar på en grundskola med musikprofil i Malmö sedan 12 år tillbaka.

Lärare 4 undervisar på en grundskola i Göteborg.

Lärare 5 är lärare i musik och spanska på en grundskola i Göteborg och har undervisat på skolan i 12 år.

Lärare 6 är lärare på en grundskola i Malmö. Hon har undervisat i cirka 20 år och har varit på denna skola i 8 år.

5.3 Etiska aspekter

När en studie av detta slag genomförs finns det vissa forskningsetiska principer som man skall följa. Dessa handlar framför allt om att informanterna har vissa rättigheter, såsom rätten till självbestämmande och respekt för informanternas privatliv. När en intervju är strukturerad på ett sådant sätt att intervjuaren kommer intervjuobjekten nära och att det sker utifrån personliga premisser är det viktigt att reflektera över de etiska överväganden och ställningstagande jag som intervjuare har gjort och tagit. Denna intervju har skett i enlighet med de riktlinjer som skapats av Vetenskapsrådet (2017). Dessa fyra principer är:

- Informationskravet

- Samtyckeskravet
- Konfidentialitetskravet
- Nyttjandekravet

Innan det digitala mötet fick intervjuobjekten ta del av de etiska förhållningsregler från Vetenskapsrådet som jag utgått ifrån och vilka generella teman jag skulle komma att diskutera. Lärarna påmindes om att intervjun kommer att ske enligt informerat samtycke (Ahrne & Svensson, 2015) samt deras rätt till integritet och rätten till att veta vad som kommer att publiceras och vilken information som kommer att finnas tillgänglig, samt att det är helt frivilligt att dela, att deras namn skulle förbli anonyma i den slutgiltiga rapporten samt att de närsomhelst under intervju kunde välja att avbryta utan att ge någon anledning.

5.4 Genomförande

Samtliga intervjuer har varit digitala och skett på Zoom eller Google Meet under perioden 9/9–19/9 2022. Informanterna fick igen ta del av studiens syfte, att en inspelning skulle ske och deras rättigheter. Längden på samtliga intervjuer låg inom spannet 30–40 minuter. Intervjuerna spelades in direkt i datorn som både film och ljudfil för att sedan transkriberas, kodalas, tematiseras och analyseras.

Intervjuerna inleddes med frågor kring informanten och dess förhållande till musik och musiklärarkyrket. Med andra ord fick lärarna berätta lite om deras egen historia och deras relation till yrket. Eftersom intervjun var i semistrukturerad form hade jag ett antal förutbestämda frågor som ställdes till alla intervjuobjekt (Se bilaga). Sedan tillkom olika frågor beroende på vilka svar jag fick och hur intervjun utvecklades. Jag har även fått tillgång till diverse material till lärarnas undervisning som fungerat som underlag vid vidare funderingar från min sida.

5.5 Transkribering och analysprocess

Det är viktigt att under analysprocessen ha fantasi, redan då intervjun görs börjar man analysera, hitta mönster och tolka det intervjuobjekten säger. Däremot bör den stora analysen ske efter det att intervjun gjorts. Trost rekommenderar att utifrån det transkriberade material sålla och hitta olika mönster som sedan formas till kategorier. Ett exempel på hur denna process kan gå till är att klippa ut citat som är lika varandra och på så sätt hitta kategorier i svaren. För ytterligare förtydligande kan man även färgkoda dessa citat för att få en bättre bild över resultaten. (Trost, 2010). Jag har läst igenom och lyssnat på de transkriberade intervjuerna flertalet gånger för att bekräfta eller hitta eventuella nyanser i materialet. I texten har pauser hos intervjuobjekten noterats som (.) samt längre pauser (...). I en intervju så sker flera sociala interaktioner samtidigt. Olika tonfall, uttryck, gester är några exempel på interaktioner som en människa kan förmedla i en social interaktion. Dessa kan i en transkribering och analys försvinna i skriftlig form (Trost, 2010). Eftersom alla intervjuer var

digitala så har även videofilmerna därför analyserats då olika gester och kroppsliga uttryck noterats som komplement till det skriftliga materialet, till exempel gester med händer, förevisande med kroppen et cetera.

I denna undersökning gick processen till på följande vis: Först gjordes en sammanfattning direkt efter intervjun där jag skrev upp stora drag och generella mönster som kommit fram. I nästa steg i processen transkriberades varje intervju för sig för att sedan färgkoda den skriftliga empirin efter olika teman som korrelerade med Karlssons sju bruk av historiebruk: *Vetenskapligt, existentiellt, moraliskt, ideologiskt, icke-bruk, politiskt-pedagogiskt och kommersiellt historiebruk*. Det är dessa sju typologier som också legat till grund för kategoriseringen av analysen. De citat som rörde sig mellan olika kategorier fick en markering för att förenkla den slutgiltiga resultatanalysen.

5.6 Validitet

En undersöknings validitet finns redan tidigt i processen, det bedöms nödvändigtvis inte när arbetet är färdigställt (Kvale, 2014). I början av detta arbete hade jag en tydlig bild av vad jag ville undersöka med denna studie. Nämligen hur musiklärare resonerar kring undervisning i musikhistoria och urvalet av material. Jag har som elev och student studerat musikhistoria vilket betyder att jag har en egen uppfattning kring hur undervisning i musikhistoria har sett ut. Därför var det mycket viktigt för mig att gå in i detta projekt som ett blankt blad och utan några förutfattade meningar om hur svaren skulle yttras. Jag har därför valt att visa en transparens hos lärarna att jag själv har studerat musikhistoria men inte lägger några värderingar eller bedömer intervjuerna på något sätt utan att jag håller mig neutral till och utelämnar egna åsikter och min egen förståelse för ämnet. Jag har därför också valt att i redovisningen av resultatet ta med hela och direkta citat från intervjuerna för att stärka denna inställning till studien.

6 Resultat

I detta kapitel presenteras intervju svaren från lärarna i relation till begreppet *historiebruk*. Resultatet är en produkt av de steg som redovisats för i metodkapitlet då det empiriska materialet transkriberades, sorterades och kategoriserades. I analysen har jag använt mig av Karlssons sju typer av *historiebruk* och resultatet redovisas också efter dessa i relation till lärarnas intervju svar och studiens frågeställningar.

6.1 Vetenskapligt historiebruk

Lärarna uttrycker sig på så sätt att ett framträdande *vetenskapligt bruk* av historia gör sig gällande, de menar att en autentisk återgivning av musikhistoria förväntas leda till kunskaper hos eleverna och att en etablerad och accepterad bild av musikhistorien är viktig att återge.

Delvis föreläser jag i “katederundervisning”, då berättar jag... hur musikhistorien såg och hur den förändrades. Syftet då är att ge en helhetsbild av historien, jag vill... jag tycker det är viktigt att man ifrågasätter och diskuterar och så... Men samtidigt måste man förmedla någon slags... äh... någon slags etablerad bild av musikhistorien. Även om... om den är outtalad finns det ju en typ av kanon eller liknande där vissa saker bör ingå.

Lärare 3 uttrycker i detta citat en förhoppning att undervisning i musikhistoria och ett etablerat urval av material skall återge en korrekt bild av musikhistorien. Han resonerar att det i denna del av undervisningen är viktigt att en tydlig och rätt bild av historien återges och han visar på ett *vetenskapligt bruk* i undervisningen av historia. Delvis kan detta uppnås genom klassisk så kallad katederundervisning, där läraren återger en allmänt accepterad etablerad bild av musikhistorien. Lärare 3 gör även en jämförelse mellan att uppleva “vanlig” historia genom att besöka olika museum med “gamla saker”. En jämförelse görs till en musikhistorisk kontext då gamla instrument, noter och inspelningar är exempel på material som skall återge en så korrekt bild av musikhistorien som möjligt.

Jag har lagt mycket fokus på hur det har påverkat samhället... och samhället har påverkat musiken. Så jag föreläser mycket om det, jag tycker det är viktig och intressant. Jag vill att de ska förstå att det inte går för sig, att musiken påverkar samhället och tvärtom. Man kan med hjälp av musik... musiken förstå samhälleliga förändringar och... ja men typ kulturella värderingar.

Ett annat exempel på hur lärarna använder sig ett *vetenskapligt historiebruk* är hur de medvetet väljer att jobba med att koppla musikhistoria till andra ämnen. De jobbar tematiskt med att skapa förståelse för “vanlig” historia samtidigt som de lär ut musikhistoria, man vill förmedla samhällsutvecklingen och olika tendenser. Detta syftar till att delvis väcka intresse

men även ge utökad förståelse för varför också musiken förändrades i samklang med tiden och övriga historia förändringar, hur musiken påverkades av litteraturen, politiken och andra samhälleliga tendenser.

Det *vetenskapliga bruket* av historia gör sig också gällande hos lärarna i undervisning i ensemble. När de kopplar undervisning i ensemble med musikhistoria poängterar de det viktiga med att inte bara spela musiken utan spela den utifrån den korrekta musikaliska kontexten. Med hjälp av olika musikhistoriska element vill lärarna få eleverna att inte bara spela musiken utan också förstå i vilken kontext den ursprungligen framfördes. De skall inte “bara spela låtarna upp och ner” som Lärare 5 uttrycker det. Som exempel lyfter hon upp att eleverna när de spelar musik kopplat till musikhistoria ska förstå de relevanta elementen och musikaliska byggstenarna som gör att musiken låter som den låter. Till exempel kan detta vara distade gitarrer i 70-talsrocken, klagande sång i blues, cembalons ljud för att förstå Barocken eller hur vissa politiska texter representerar 60 och 70-talen. Kontentan är att ett *vetenskapligt bruk* av historia gör sig gällande och att en autentisk återgivning av musik förväntas leda till dessa kunskaper hos eleverna.

Det som problematiserar denna kategori hos informanterna något är avsaknaden av läroböcker. Samtliga lärare redovisar att material till musikhistoria framkommit på egna initiativ eller i samarbete med andra lärare. Utifrån de intervjuer som gjorts framkommer att ingen av lärarna känner sig låsta vid en typ av material eller att musikhistoria skall undervisas på ett sätt. Inte heller finns material att hämta på ett ställe utan skapas utifrån olika källor. Genomgående hos lärarna är det *vetenskapliga historiebruket* då undervisningen syftar till att genom presentation, återgivning och upplevelser av autentiskt material uttrycka en förhoppning att det skall leda till kunskaper av en, om än outtalad etablerad bild av musikhistorien. Det finns dock en ambivalens hos lärarna om den frihet som finns att göra ett urval av material i relation till kursmålet för musikämnet. Delvis menar de att detta kan leda till att den individuella prägel man kan sätta på material kommer leda till ett mer autentiskt material och därför skapa en bättre förståelse hos eleverna då kunskaperna finns hos lärarna själva vilket bidrar till autenticiteten samtidigt som friheten i relation till tiden kan göra det svårt att producera tillräckligt med material.

6.2 Existentiellt historiebruk

Lärarna ser på musikhistoria som något som kan bidra till en förståelse för den samhälleliga, kollektiva och individuella identiteten. Lärarna anlägger ett identitets-perspektiv på det som de menar är ett av musikhistoriens huvudsyften. Informanterna uttrycker en förhoppning om att deras undervisning skall bidra till en förståelse hos eleverna, en förståelse för hur musiken utvecklats och vi människor i samklang med den. Det finns olika lager i denna identitet som kan förstås på olika sätt vilket resulterat i en underkategorisering av identitetsbegreppet. Nämligen perspektivet Samhälle – kollektiv – individ. Generellt är dock att ett perspektiv på

musikhistorieundervisningen som något som förväntas stärka elevernas musikhistoriska medvetenhet karaktäriseras i informanternas svar. På så sätt att undervisningen förväntas leda till att eleven resonerar över sin plats i historien i ett historiskt förlopp, som Lärare 6 uttryckte det:

Jag vill inte... att de bara ska lära sig namnen på gamla kompositörer utan förstå varför allt ser ut som det gör och även varför... typ samhället också ser annorlunda ut än vad det tidigare gjort. Och att de ska förstå lite mer om varför... varför de och vi generellt är där vi är. Så att liksom... de förstår sin samtid.

Citatet från Lärare 6 visar på ett *existentiellt bruk* av historia i och med att undervisningen i musikhistoria syftar till att leda till att eleverna skall kunna orientera sig i en stor värld, de förväntas kunna hitta en förankring och en förståelse för det historiska förloppet och knyta an till detta.

Och även olika kulturers musik, de har ju en stolthet (reds. anm., eleverna) också. Det här har vi lyssnat på på fester, det är musik jag lyssnar på eller som mina föräldrar lyssnade på. Det finns många goda exempel på detta och hur det... hur det skapar förståelse för andra kulturer och en stolthet hos dem genom att visa upp musik från deras kulturer.

Citatet från Lärare 4 är ytterligare ett exempel på hur lärare använder sig av undervisning med ett *existentiellt historiebruk*. I detta fall gentemot elever som har "utomeuropeisk bakgrund". Lärare 4 lyfter fram hur musiken i dessa elevers kultur hoppas leda till en viss stolthet och ett identitetsskapande hos dessa elever, i detta exempel med en etnisk eller nationell stolthet.

Jag anser att det är väldigt viktigt att man har linjen... Det tycker jag man saknar överhuvudtaget i historieundervisningen, man måste få den här tidsaxeln för att relatera. Utan den klassiska musiken är man bara en vindflöjel, för populärkultur. Jag tycker man ska kunna det här, och kunna förstå det gemensamma musikaliska ursprunget vi har.

Detta citat från Lärare 1 visar på ett delvis *vetenskapligt historiebruk* då hon eftersträvar en korrekt och faktabaserad bild av musikhistorien. Det går även att analysera ur ett *existentiellt perspektiv* då hon också menar att det förväntas leda till en förståelse för det gemensamma ursprunget vi alla delar. För att uppnå denna förståelse hos eleverna använder sig lärarna delvis av kronologin som metod. I resultatvaren menar lärarna att detta är ett viktigt verktyg för att förstå kontinuiteten i ett musikhistoriskt förlopp. Lärarna skiljs åt i när i musikhistorien som de väljer att starta sin undervisning, detta ser olika ut men genomgående är att de individuella preferenserna fått styra var det första nedslaget i musikhistorien görs och varför det är relevant att börja just där. Lärare 2 menar till exempel att mitten av 1900-talet är relevant att börja medan Lärare 1 börjar i Antiken. Lärarna visar kontinuerligt på ett *existentiellt historiebruk* då undervisningen skall leda till elevernas förståelse för identiteten och sammanhanget vi befinner oss i. Oavsett när i historien lärarna väljer att göra det första

nedslaget syftar undervisningen till att skapa en förståelse hos eleverna för den egna, samhälleliga och kollektiva identiteten. Lärarna har gjort ett urval av material och valt ut vissa delar som syftar till att skapa denna förståelse för den musikaliska identiteten. En kronologisk undervisning tar avstamp någonstans i historien och varje del i denna undervisning visar på en historisk förändring som slutar i vår samtid.

6.3 Moraliskt historiebruk

Som exempel på ett rådande *moraliskt historiebruk* hos informanterna lyfter *Lärare 6* upp berättelsen om kvinnor. Hon menar att nedslag i olika perioder utifrån samma grupps perspektiv syftar till att vidga elevernas uppfattningar om denna grupp och synliggöra det som tidigare varit osynliggjort. Detta menar hon, behöver nödvändigtvis inte vara kronologiskt utan hon menar att man kan "hoppa runt lite" i olika epoker för att tydliggöra för en historisk kontext.

Jag försöker att lyfta upp till exempel en grupp och hur deras historia förändrats för att sätta det i olika kontexter. Så att man... med hjälp av en mindre del kan förstå den större... den större samhällsbilden. Till exempel jobbar jag mycket med... med att lyfta fram kvinnors historia. Då kan jag börja i Antiken och prata om kvinnans roll i samhället. Sedan..äh, lyfta fram kvinnor under Barocken.. hur män fick spela kvinnliga roller för att kvinnor inte skulle synas på scen. Sen... sen hur kvinnor skulle musicera i det borgerliga hemmet och bli en duktig "hemmapianist"... och så vidare. Jag vill liksom... lyfta fram de lite mindre berättelserna av musikhistorien som jag personligen tycker det saknas... saknas allt för mycket av.

Citat från *Lärare 6* belyser hur man med hjälp av undervisning i musikhistoria kan lyfta upp marginaliserade grupper, i detta fall gruppen kvinnor. Hon använder sig i detta resonemang av ett *moraliskt historiebruk* då undervisningen syftar till att synliggöra en viss typ av historia från en grupp som länge var osynliggjord, men där det finns historiskt material. Hon gör ett medvetet val att synliggöra en viss grupps musikaliska resa och ifrågasätter en bild av i detta fall kvinnor som "osynliga" i musikhistorien.

Då börjar jag liksom i triangelhandeln, och... ähm... pratar lite om slavar, och work songs som sedan blev till blues, till jazz och hamnar till sist i nutid och den moderna musiken. Då vill jag liksom... lyfta fram ett annat perspektiv och diskutera hur i detta fall... äh... hur svarta behandlats genom historien.

Detta citat från *Lärare 4* är ytterligare ett exempel som visar på ett *moraliskt historiebruk*. Han vill i detta exempel synliggöra hur en omoralisk behandling av en viss grupp sett ut. I detta exempel, behandlingen av och historien om svarta personer. Med början i triangelhandeln och slutet i vår samtid. Samtidigt vill han lyfta fram hur denna förändring gått till och med hjälp

av undervisning i musikhistoria och hur musiken påverkat samhället och tvärtom, och lyfta fram denna grupps historiska resa. Han ser på musikhistoria som ett av många medel för att visa på historiska orättvisor och hur detta i sin tur påverkat samhället och utvecklingen av musiken.

6.4 Politiskt-pedagogiskt historiebruk

Det *politiskt-pedagogiska historiebruket* gjorde sig också gällande hos lärarna, som i detta exempel då lärare 6 vill lyfta fram kontinuiteten genom historien.

Jag vill också jobba med att, att eleverna ska se likheter mellan då och nu. Jag vill att de ska fundera lite på varför till exempel vita amerikaner i vissa fall snodde musik... musik från en afro-amerikansk kontext för att göra den mer kommersiell och säljbar. Och... och resonera kring vad som är rätt och fel lite... Och om det förekommer liknande situationer idag.

Citatet från Lärare 6 visar ett historiebruk ur ett *pedagogiskt historiebruk*. Syftet med den undervisning som Lärare 6 beskriver i citatet är att se likheter mellan dåtid och nutid. Hon vill att eleverna skall förstå att allt i historien inte förändras, vissa drag och element från det förflutna lever kvar och påverkar oss än idag. Hon menar också att denna jämförelse med det förflutna skall få eleverna att inte göra samma misstag som tidigare, i detta fall diskuterar hon kulturell appropriering och resonerar kring skillnader mellan att "sno" och att inspireras av varandra.

Det *pedagogiska* och det *vetenskapliga historiebruket* kan ibland vara lika varandra. En tydlig skillnad mellan dessa två är att man med *pedagogiskt historiebruk* framför allt använder sig av likheter mellan då och nu för att illustrera ett historiskt exempel medan man i vetenskapligt historiebruk använder sig av både likheter och skillnader (Karlsson & Zander, 2009. s. 66). Lärare 6 gör i detta exempel en koppling mellan då och nu med syfte att få hennes elever att resonera kring historiska likheter och att börja resonera om framtiden.

Ett annat vanligt exempel på ett *pedagogiskt historiebruk* hos informanterna är att utgå från samtiden och samtida värderingar och intressen för att sedan jämföra vår samtid med det förflutna genom att vandra bakåt, sekel för sekel och se musikens ursprung.

Ja men precis... då kan man... kan man använda sig av intresset i Hiphopen hos eleverna och vandra bakåt, ett sekel i taget för att se hur det utvecklades... fast bakvänt. Det brukar vara uppskattat. Man jämför likheterna... likheterna idag och tidigare faser i hiphopens historia så man förstår utvecklingen, fast bakvänt liksom.

Detta citat från Lärare 4 visar på ett *pedagogiskt historiebruk* genom att jämföra samtiden med dåtid och på så sätt förstå samtiden. Han väljer att i denna typ av undervisning medvetet välja bort att undervisa om de största skillnaderna mellan modern Hiphop och dess

musikaliska ursprung och istället lyfta fram likheterna och med hjälp av detta hoppas han både väcka intresse och förklara det musikhistoriska förloppet.

6.5 Ideologiskt historiebruk och icke-bruk av historia

Denna typ av historiebruk var svårt att hitta hos informanterna då de sällan medvetet vill undanhålla något i historien. Det är ofta en resursfråga och lärarna uttrycker att de helst av allt skulle vilja undervisa allt, men att det inte går på grund av tidsbrist. Det finns ett exempel på en användning av *icke-bruk* av historia i sin undervisning i musikhistoria. Lärare 2 menar delvis att en avsaknad av kunskap leder till ett bortval av vad som skall undervisas men även ett medvetet bortval av material, i detta fall musik tidigare än 1950-tal.

Jag går inte in på det faktiskt

Finns det någon anledning till det?

Dels kan det nog vara att jag själv inte är så... så supervass på det. Att jag själv skulle behöva läsa in mig på det för att ge liv till materialet och kunna nyansera det i relation till dagens musik, och sen är det så att det finns så mycket jag missar redan nu. Sen så... Man måste ju som sagt välja material på något sätt... och... Jag undervisar ju framför allt i modern musik på ensemblelektionerna och jag tänker att undervisning i musikhistoria ska... ska öka förståelsen... och vara relevant för det vi gör idag.

Detta citat från Lärare 2 kan delvis visa på ett icke-bruk av historia då han väljer bort en del av historien med argumentet att den inte anses vara helt och hållet relevant för samtida intressen. Något att ta i beaktning i detta citat är dock att tidsfrågan måste lyftas fram. Han menar att tiden inte räcker till i undervisningen vilket påverkar och krymper undervisningsutrymmet och att han delvis saknar kunskaper om ämnet vilket påverkar urvalet. Med det sagt finns det däremot tendenser på ett *icke-bruk* av historia i detta resonemang. Lärare 2 menar att all musikhistoria och musik nödvändigtvis inte är relevant i alla sammanhang. En viss typ av musik är mer relevant baserat på den undervisning Lärare 2 bedriver och det som han anser vara mest nyttigt för eleverna att lära sig. Han gör ett medvetet val att undervisa om de senaste 70 åren av musikens historia då detta anses vara mest betydelsebärande för elevernas uppfattning om musikens historia.

Även lärare 5 uttrycker en liknande uppfattning kring hennes val att börja senare i historien.

Ja men precis... jag börjar ungefär vid sekelskiftet, tidigt 1900-tal...typ.

Vill du utveckla lite kring varför du väljer att börja just där?

Jo men... jag tycker ändå på något sätt att undervisningen ska syfta till... till att förmedla en relevant bakgrund till, ja men till vår samtid. Och då blir det någonstans att man börjar med den tidiga bluesen, som... som ju ändå är liksom ursprunget till den moderna musiken.

Lärare 5 resonerar också på ett sätt som leder till ett *icke-bruk* av historia som i detta fall just syftar på att lyfta fram det mest relevanta och det som anses vara mest nyttigt för eleverna.

6.6 Kommersiellt historiebruk

Det *kommersiella historiebruket* var svårt att hitta hos informanterna. Ingen av lärarna ger i intervjuerna uttryck för att använda sig av en undervisning där det föreligger ett *kommersiellt historiebruk*. Det som bör lyftas fram är att en del av undervisningen hos Lärare 1 och Lärare 3 dock berör dessa frågor och vill väcka tankar hos eleverna själva. Då de i undervisning i musikhistoria menade att man kan öppna upp för förståelse för hur musik kan användas i till exempel film, podcasts och liknande typer av medieproduktioner och kopplade detta till musikproduktion. De menade att de i deras undervisning diskuterat hur man kan använda sig av en viss typ av historisk musik för att förmedla en viss typ av känsla. Ett exempel från Lärare 3 på detta var användning av ett "gammalt piano-ljud" till en Westernfilm när han undervisat i olika användningsområden av historisk musik.

6.7 Sammanfattning av resultatet

Resultatet i denna studie visar på att lärarna använder sig av olika typer av *historiebruk* beroende på syftet med undervisningen i musikhistoria. De två typer av *historiebruk* som delvis eller inte alls fanns hos lärarna var det *ideologiska* och *kommersiella*. I relation till frågeställningarna visar resultatet på att lärarna resonerar kring och förstår undervisning i musikhistoria som något som kan stärka en samhällelig, kollektiv och individuell identitet. Musikhistoria menar lärarna, kan bidra till en förståelse till varför vi är där vi är idag. Denna förståelse kan både ses ur ett musikaliskt perspektiv och genom ett bredare allmänhistoriskt perspektiv där musik är en av flera aspekter i det förflutna. Lärarna ser också på musikhistoria som ett område som kan och i viss mån bör lyfta upp marginaliserade grupper historia och på så sätt sätta dessa grupper i ljuset i en historietradition där vissa människor har framhävts på bekostnad av andra. Detta kan till exempel vara kvinnor och afroamerikaner. Det finns även ett perspektiv hos lärarna där folkmusik och musikhistoria hos eleverna kan öppna upp för vidgade perspektiv och få insyn i andra kulturer och hur musik som inte tillhör en västerländsk konstmusikalisk kontext kan låta. Detta kan också leda, menar informanterna till en ökad stolthet och identitet hos de elever som har en bakgrund i eller tillhör en annan kultur.

Lärarna menar även att undervisningen skall syfta till att återge ett autentiskt material med en förhoppning att detta förväntas leda en medvetenhet och förståelse för musikhistorien hos eleverna. Individuella preferenser är den rådande normen i att ta fram material till

undervisning och tas enligt lärarna fram enskilt eller i samarbete med andra lärare. Det autentiska materialet kan förstås på olika sätt men syftar till att återge en så korrekt bild som möjligt av musikhistorien. Både när lärarna föreläser och när musik från olika epoker och perioder skall spelas. Denna autenticitet kan till exempel vara att korrekt efterlikna en ljudbild, individuella instrument, sätt att sjunga på och eller ljudeffekter. Informanterna har en ambivalent inställning till öppenheten i kursmålen för musik då det inbjuder till mycket individuell frihet men också till mycket planering som i brist på tid kan påverkas negativt. Inga läroböcker används av lärarna men en diskussion om en eventuell nytta i färdiga läroböcker finns hos informanterna.

Lärarna har olika uppfattningar om vilken del av musikhistorien som anses mest relevant att undervisa om. Delvis är detta en konsekvens av tidsbristen och en vilja att leverera ett heltäckande material som sammanfattar hela musikämnet. Därför menar lärarna att musikhistoria kan vara ett ämne som får relativt få timmar med undantag för två lärare där man medvetet jobbar mer aktivt med musikhistoria. Därför skiljer sig var i musikhistorien lärarna väljer att göra det första nedslaget. Det varierar från den tidiga Antiken till 1950-talet och framåt.

7 Diskussion

Syftet med denna studie har varit att undersöka hur lärare förstår och motiverar undervisning i musikhistoria och vilka typer av *historiebruk* som gått att identifiera. Begreppet *historiebruk* har stått i fokus när intervjuerna har analyserats. I detta kapitel diskuterar jag studiens resultat i relation till tidigare forskning, metoden, teorin och ger förslag på framtida forskning. Analysen av lärarnas tankar kring undervisning i musikhistoria utifrån Karlsson typologi om *historiebruk* visar på att lärarna motiverar undervisningen utifrån olika pedagogiska mål och premisser.

7.1 Förståelse och motivation för undervisning i musikhistoria

Frågeställningarna i denna studie är sammankopplade och berör varandra men i denna diskussion är de uppdelade efter varandra. Lärarna vill med hjälp av musikhistoria få elever att förstå den samhälleliga, kollektiva och individuella identiteten, att förstå varför vi är där vi är idag. Undervisning i musikhistoria motiveras av en förväntan att det skall leda till kunskaper om dåtid i relation till nutid hos eleverna. Resonemangen och resultatet i denna studie kring förståelse för och motivering kring musikhistoria som en öppen process där individuella preferenser får styra är något som är genomgående hos lärarna. Alla lärare menar att undervisningen och materialet syftar till att ge en korrekt och autentisk bild av musikhistorien, både i föreläsningsform och i spel och lyssning. Lärarna som var med i studien skiljer sig åt i vilken del av musikhistorien-utbudet som de väljer att undervisa om.

Delvis finns det en tidsaspekt på detta, då det helt enkelt inte finns tillräckligt med tid att under ett läsår hinna med allt. Däremot är det hos Lärare 2 och 5 ett val att börja senare i historien, detta gör de enligt egna individuella preferenser där antingen intresset eller de egna kunskaperna får påverka urvalet av material. Lärarna har olika perspektiv på vilken del av musikhistorien som är tillräckligt relevant för att ingå i undervisningen. Undervisningen hos alla lärare syftar till att förmedla en etablerad kunskap om hur musiken utvecklats även om perspektivet på vad som anses vara mest relevant är skiftande.

I relation till den forskning som presenterats av Lilliestam (2009) som menar att musikhistoria i mångt och mycket handlar om rockens historia samt Hanson (2010) som menar att historieundervisningen framför allt rör sig mot modern historia korrelerar det delvis då vissa lärare i denna studie tenderar att fokusera på modern historia. Majoriteten av de informanterna som varit med i denna studie är dock avvikande från denna slutsats då de undervisar om äldre historia tillika modern historia. Bilden som målas upp av lärarna stämmer väl överens med den slutats Geir Johansen (2003) redovisar för där urval av material snarare sker i kombination och i dialog med andra lärare än direkt från läro- eller kursplaner. Lärarna i denna undersökning har skapat material själv eller just i ett nära samarbete med andra lärare eller skolor. Även i relation till Ralf Sandbergs (1996) och Tommy Sandbergs (2007) avhandlingar finns en samstämmighet med resultaten i denna studie. Nämligen den att lärarna så att säga blir sin egen kursplan då målen i ämnet musik kan uppfattas vara något vaga och att de tillbjuder en stor frihet i lärarnas roll i framtagandet av material.

Resultatet från denna studie har undersökt hur musiklärare resonerar kring dessa frågor men stämmer delvis överens med de studier som bedrivits av Martin (2003) och Virta (1997) och *Youth and history-undersökningen* (1997) om hur historielärare gör sitt urval till reguljär historieundervisningen, i det att lärarnas egna intressen även i denna studie får styra eller påverka urvalet av material. Det stämmer även överens med det att en formell utbildning eller kursplan nödvändigtvis inte påverkar urval av stoff. Alla lärarna i denna undersökning är utbildade lärare och presenterar en bild av musikhistoria som individuellt präglad även om flera av lärarna delar samma bild av vad som bör ingå i undervisningen. Likaså menar Martin (1997) att eleverna preferenser och intressen påverkar urvalet av material till undervisning i historia. I denna studie framkommer det att elevernas intressen kan skapa ett omvänt perspektiv där lärarna ger uttryck för ett *pedagogiskt historiebruk* då de med start i samtiden vandrar bakåt och gör jämförelser med det förflutna. I detta finns också hos lärarna ett drag av *ideologiskt historiebruk* eller ett *icke-bruk* av historia då ett urval också kan föranledas av ett bortval av musikhistoria som ej anses vara relevant för musikämnets syften.

7.2 Olika typer av historiebruk

Resultatet i denna studie visar på att lärarna ger uttryck för olika typer av historiebruk i deras intervjuvar. De resonerar och ger delvis uttryck för ett *existentiellt historiebruk*. Detta sätt att se på historia stämmer överens med det syfte som eleverna tillskriver historieämnet i Karin Sandbergs (2018) avhandling. I Sandbergs resultat redogör hon att eleverna ser på historia

som något som kan göra att man förstår varför vi är där vi är idag och att man kan lära sig av historiens misstag. Detta menar lärarna i denna studie är ett av de viktigaste syftena med undervisning i musikhistoria. Att få elever att resonera kring den övriga historien, samhällshistoria, politisk historia och mer kan man få elever att sätta in den musikaliska historien i ett bredare allmänt historiskt flöde. Detta menar lärarna kan få eleverna att förstå varför och hur musiken förändrades i takt med resten av samhället.

En djupdykning och undersökning av autentiskt material såsom fysiska ting, inspelningar och material menas hos lärarna leda till en förståelse för en musikalisk kontext. Lärarna visar på ett *vetenskapligt historiebruk* då de menar och hoppas att autentiskt återgivet material förväntas leda till en förståelse för det musikhistoriska. Detta är jämförbart med Strandberg (2017) slutsatser i att få elever intresserade i en lokalhistoria och skapa en sympati och förståelse för både historia i stort och musikhistoria specifikt genom att med hjälp av utdrag i musikaliska yttringar förväntas leda till just förståelse för det förflutna. Lärarna i denna studie vill med hjälp av historiekultur, historiska saker få elever att förstå just en musikalisk kontext och hur detta förmedlas i dessa historiska material.

I andra delar av undervisningen hos lärarna använder de sig av ett *moraliskt historiebruk* då de med undervisningen vill lyfta fram perspektiv som de menar har varit osynliggjorda, till exempel kvinnors roll i musikhistorien eller behandlingen av afro-amerikaner vilket går att jämföra med de slutsatser som Ken Osborne (2003) redovisar för i Kanadas utveckling kring historieämnet. Resultatet i denna undersökning visar på ett *moraliskt historiebruk* där de just medvetet vill lyfta fram och inkludera tidigare osynliggjorda grupper in i en kontext som tidigare varit dem förnekade. Detta stämmer även väl överens med Margaret E. Walker (2020) slutsatser och resonemang kring hur skolor bör och redan breddar förståelsen för och innebörden av musikhistoriska material. Lärarna i denna studie understryker just hur man med en annan syn på vad i undervisningen som lyfts fram kan påverka utfallet i uppfattningen kring musikhistoria. Huruvida en musikalisk kanon bör finnas eller inte är inte något som undersökt i denna undersökning, även om området är intressant och kontroversiellt. Däremot går resultatet i denna studie att jämföra med Luongos (2022) resultat i svårigheterna med att definiera en musikalisk västerländsk musikalisk kanon. I och med att nya begrepp och nya perspektiv gör undervisning mer mångbottnad (Osborne, 2003) skapas också nya sätt att hantera urvalet av material. Lärarna i denna studie uttrycker att det är svårt att sammanfatta musikhistorien och att individuella preferenser får styra över materialet snarare än en lärobok eller kanon. Begreppet kanon nämns flera gånger hos lärarna vilket ger en bild av att funderingar kring detta är något som lärarna ger uttryck för, dock utan en egentlig definition vad som bör ingå i detta.

7.3 Skolans kursmål

I relation till det centrala innehållet visar resultatet i denna studie att den inbjuder till mycket frihet och att lärarna uppmanas att sätta en individuell prägel på undervisningen. Lärarna menar att kursmålen är vagt definierade vilket medför både nackdelar och fördelar.

Konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika epoker. Framväxten av olika genrer samt betydelsefulla tonsättare, låtskrivare och musikaliska verk (Skolverket, 2019).

Lärarna menar att detta kursmål är det kursmål som tydligast refererar till musikhistoria även om det går att få in det i andra delar av undervisning såsom ensemblespel eller musikens påverkan. För att möjliggöra att detta kursmål skall uppnås visar resultatet att lärare bör inneha vissa typer av egna kunskaper och förmågor kring detta ämne och det är svårt att förlita sig på en lärobok eller en etablerad och förutbestämt bild av vad som bör ingå i undervisningen.

7.4 Metod- och teoridiskussion

Jag vill mena att en kvalitativ undersökning som metod levde upp till de förväntningar jag hade då den djupgående diskussionen och de resonande tankarna var det som eftersträvades i denna studie. Den kritik jag har kring denna intervju är att den kan ha påverkats av mina egna erfarenheter och förmågor till att hålla en komplett och väl genomförd intervju. Då detta var min andra intervjustudie i ett pedagogiskt sammanhang utvecklades intervjuerna utefter min förmåga kring detta. Med mer erfarenhet kan man se att jag skulle kunna ha fördjupat vissa frågor och resonemang för att få en djupare förståelse för dem jag intervjuat, till exempel genom att reagera mer aktivt och snappat upp vissa svar hos informanterna för ytterligare fördjupning och förtydning. Jag hade också med fördel kunnat ha utfört en pilotintervju innan och då fått tillfälle att öva på att leda en intervju och testa den förutbestämda intervjuguiden. Under de senare intervjuerna upplevde jag att erfarenheten och mitt tillvägagångssätt från den första intervjun hade cementerats något och att det resulterade i ett bättre flyt i att reagera på vissa saker som informanterna sade och på ett snabbare sätt skapa följdfrågor i stunden.

Det är också viktigt att i en kvalitativ intervju inte låta sig färgas av en egen uppfattning kring ämnet som undersöks och inte låta dessa tankar missleda eller styra informanterna åt något håll i svaren, vilket kan hända i en sådan intervjuform. Ett stort fokus lades på att inta en neutral position redan vid utformandet av intervjun och intervjuguiden och sedan bibehålla detta genom intervjun och efterarbetet. Att alla intervjuer också var digitala kan ha påverkat hur intervjuerna gick till. Då man i en konversation med människor uttrycker mycket med hjälp av kroppen, ansiktsuttryck och så vidare. Då det i en digital intervju kan försvinna vissa av dessa element kan det således ha påverkat intervjun och hur den gick tillväga.

Denna uppsats har visat att det teoretiska begreppet *historiebruk* kan användas för att förklara och diskutera musiklärares syn på deras undervisning och motivering av musikhistoria. Karlssons typologi har öppnat upp för perspektiv och att söka och finna olika perspektiv hos informanterna. Begreppet historiebruk är ett omdiskuterat begrepp och det finns fog att diskutera komplexiteten som det besitter. Karlsson är själv kritiskt till vissa delar av begreppet *historiebruk* och menar inte att det är fullständigt i dess definition och vill nyansera detta. En sådan nyans är som tidigare beskrivet att dessa typer av historiebruk kan överlappa varandra och så att säga gå in i varandras definitioner. Däremot menar han i rätt kontext och med rätt uppsåt kan typologin fungera väl, nämligen i att undersöka hur människor brukar historia utefter olika intressen. Han formulerar själv användningsområdet på följande vis:

Tanken är att typologin analytiskt ska kunna appliceras på olika samhällen och olika tider, för att ge kunskap om likheter och skillnader i frågor om historiebruket i samhällen. Men tanken är också att historiebrukare ska få ett redskap för att reflektera över sitt eget bruk av historia, och över historiens roll i samhället överhuvudtaget (Karlsson 2009, s. 59).

Hans Olofsson (2011) diskuterar i sin Licentiatexamen *Fatta historia* till exempel något som han kallar för klassrumsproblemet, där historiebruket kan vara värt att diskutera. Han menar att de två aktörerna, lärare och elever har olika behov i klassrummet när det kommer till undervisning i historia. Läraren är i behov att få lön medan eleverna vill ha bra betyg eller få material eller bygga en identitet. I denna kommunikation går man menar Olofsson, miste om mottagarens reaktion på ett historiebruk och fokuserar snarare på brukarens syfte med undervisningen. Han menar dock att typologin utifrån detta perspektiv kan vara ett bra verktyg som synliggör hur historia brukas av olika aktörer. Eftersom jag i denna undersökning vill undersöka brukarna av historia, nämligen lärarna är Karlsson typologi ett relevant analysverktyg.

7.5 Framtida forskning

Föreliggande studie skapar även nya frågor och funderingar som skulle kunna undersökas ytterligare. Jag har i denna studie undersökt motivering och urval av musikhistoria ur ett kvalitativt perspektiv. Det hade varit intressant att undersöka liknande frågor ur ett kvantitativt perspektiv och möjligtvis dra några fler generella slutsatser kring detta, möjligtvis i form av en enkät eller liknande undersökningsmetod.

Något som lyst med sin frånvaro i denna undersökning är det som lärarnas resonemang faktiskt syftar att undervisa, nämligen eleverna. Det hade varit av stort intresse att undersöka hur eleverna upplever dessa frågor och hur de förstår och resonerar kring musikhistoria och hur undervisningen i detta fungerar. Det hade även varit intressant att även undersöka hela grundskolan och/eller gymnasiet.

Ett annat perspektiv man hade kunna undersöka är att undersöka liknande frågeställningar i en större musikpedagogisk kontext. Musikhistoria är en relativt liten del av hela musikämnet och därför hade en potentiell framtida studie undersöka hur lärare resonerar kring musikämnets helhet och hur de gör vissa val.

Något som dök upp i denna undersökning var den ambivalenta inställningen till läroböcker. Informanterna menade både att friheten i detta var stimulerande men också att det skapar en viss press på att hinna skapa material. Därför hade det varit mycket intressant att undersöka hur lärare förhåller sig till och ser på läroböcker i musikundervisning.

7.6 Slutdiskussion

Hur man förmedlar musikhistoria och vilket material man väljer är en viktig dimension i musikämnet i stort. Musik är en stor del av vår vardag och musikalisk historiekultur syns i stora delar i vårt samhälle. I skolan, hemmet och olika kommersiella arenor är några exempel. Med detta har läraren en viktig roll i vad man väljer att undervisa om, vilket historiebruk man har när man undervisar. Det kan delvis väcka och stimulera ett intresse hos elever men det kan också skapa förståelse för samhället, för den egna identiteten och vår musikaliska historia. De slutsatser denna studie kommit fram till är att musikleärarna som varit med i undersökningen menar att undervisning i musikhistoria hoppas leda till en förståelse för det förflutna i relation till samtiden hos eleverna. Lärarna i denna studie har enbart använt sig av material skapad av de själva eller i samarbete med andra lärare. Med hjälp av Karlsson sju typologier om historiebruk har lärarnas tankar analyserats och synliggjort deras individuella syften och tankar kring undervisning i musikhistoria. Slutsatserna som dragits i denna uppsats kan inte ses som generella då denna metod inte syftar till detta, vilket inte heller varit undersökningens uppsåt. Jag vill dock mena att uppsatsens resultat har tillräckligt med material för att öppna upp för en diskussion och visar på vissa mönster som i och med denna uppsats blivit synliggjorda. Med hjälp av det teoretiska ramverket har det framkommit hur dessa musikleärare förhåller sig till undervisning i musikhistoria och vilka bakomliggande resonemang som finns kring detta ämne. Jag har även fått vissa tankar kring och formulerat förslag på framtida forskning som jag tycker att denna studie lagt en grund för.

Referenser

Ahrne, G., & Svensson, P. (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I Ahrne, G. & Svensson, P (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. (2 uppl., s. 17–31). Liber.

Aronsson, P. (2004). *Historiebruk: att använda det förflutna*. Studentlitteratur.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (3 uppl.). Liber.

Dzedina, A. (28 maj 2018). Myten om manliga genier. *Tidningen Folkhögskolan*. [Myten om manliga genier | Folkhögskolan \(lararen.se\)](#)

Hansson, J. (2010). *Historieintresse och historieundervisning: Elevers och lärares uppfattningar om historieämnet*. [Doktorsavhandling, Umeå Universitet].

Jensen, E. B. (1997). Historiemedvetande - begreppsanalys, samhällsteori, didaktik. I Karlegård, C., & Karlsson, K-G (Red.), *Historiedidaktik* (s. 49–81). Studentlitteratur.

Johansen, G. (2003). *Musikkfag, lærer og læreplan: en intervjuundersøkelse av læreres fagopfatning i musikk og en ny læreplans påvirkning på denne*. [Doktorsavhandling, Norges musikkhøgskole].

Karlsson, K-G., & Zander, U. (2009). *Historien är nu*. Studentlitteratur.

Kindervater, A., & von Borries, B. (1997). Historical Motivation and Historical-political Socialization. I Angvik, M., & von Borries, B (Red.), *Youth and History: A Comparative European Survey on Historical Consciousness and Political Attitudes Among Adolescents* (s. 62-105). Körber-Stiftung.

Lilliestam, L. (2009). *Musikliv: Vad människor gör med musik - och musik med människor*. (2 uppl.) Bo Ejeby Förlag.

Luongo, P. (2022). Constructing a canon: studying forty years of the Norton anthology of western music. *Journal of music history pedagogy*, 12 (1), 1-36.

Martin, D. A. (2005). *Teaching for Historical Thinking: Teacher Conceptions, Practices and Constraints*. [Doktorsavhandling, Stanford University].

Olofsson, H. (2011). *Fatta historia*. [Licentiat-uppsats, Karlstads universitet].

Osborne, K. (2003). Teaching history in schools: A Canadian debate. *Journal of Curriculum Studies*, 35 (5), 585-626.

Sandberg, K. (2018). *Att lära av det förflutna: Yngre elevers förståelse för och motivering till skolämnet historia*. [Doktorsavhandling, Mälardalens Högskola].

Sandberg, R. (1996). *Musikundervisningens yttre villkor och inre liv: Några variationer över ett läroplansteoretiskt tema*. HLS förlag.

Skolverket. (2022). *Läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet*. <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet>

Strandberg, T. (2007). *Varde ljud! – Om skapande i skolans musikundervisning efter 1945*. [Doktorsavhandling, Umeå universitet].

Strandberg, K. (2017) Music History Beyond the Classroom: Active Learning through Local History. *Journal of Music History Pedagogy*, 7 (2), 32–43.

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. <https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningssed/>

Virta, A. (2002). Becoming a History Teacher: Observations on the Beliefs and Growth of Student Teachers. *Teaching and Teacher Education*, 18 (6), 687-698.

Walker, E. M. (2020). Music History Beyond the Classroom: Active Learning through Local History. *Journal of Music History Pedagogy*, 10 (1), 1–19.

Bilagor

Bilaga 1 - Intervjuguide

Inledande frågor

- Berätta lite om din musikaliska bakgrund.
- Hur länge har du undervisat i musik?

Intervjufrågor

- Hur resonerar du i stort i att undervisa i musikhistoria? Vad är viktigt? Vilka faktorer ser du som extra viktiga?
- Hur kopplar du din undervisning till kursmålet i relation till dina egna preferenser?
“Konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika epoker. Framväxten av olika genrer samt betydelsefulla tonsättare, låtskrivare och musikaliska verk.”
- Hur är dina tankar kring urvalsprocessen att ta fram och förmedla material till undervisning i musikhistoria?
- Använder du dig av samma material varje år eller uppdaterar du?
- Hur går dina tankar kring en etablerad eller oetablerad musikalisk kanon?
- Hur tänker du kring kronologi kontra ett mer sporadiskt upplägg i din undervisning?
- Kan elevgruppen påverka vad du väljer för material?
- Hur använder du dig av färdiga läromedel i din undervisning?

